

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0520048 Stenungsundskusten

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000 -områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitat-direktiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livs-miljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitat-direktivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har till kommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet.

Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

L. Smith, A. Olsson

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0520048 Stenungsundskusten

Kommun: Stenungsund

Områdets totala areal: 2144,8 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2018-12-06

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2018-12-20

Markägareförhållanden:

Privata samt Stenungsunds kommun

Berörda och angränsande fastigheternas rättigheter i vattenområdet är inte utredda.

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 1998-12-01, SCI: 2004-12-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1140 - Blottade ler- och sandbottnar

1160 - Stora vikar och sund

1170 - Rev

1220 - Sten- och grusvallar

1330 - Salta strandängar

4010 - Fukthedar

4030 - Torra hedar

6230 - Stagg-gräsmarker

6270 - Silikatgräsmarker

6410 - Fuktängar

7140 - Öppna mossar och kärr

8230 - Hällmarkstorräng

Bevarandesyfte

Bevarandesyfte:

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: I Natura 2000-området Stenungsundskusten är de prioriterade bevarandevärdena de marina grundbottnarna och de salta strandängarna samt det kustnära odlingslandskapet med öppna, mer eller mindre hävdberoende naturtyper såsom öppna gräsmarker, strandängar, hedar och hållmarker. På Ramsön och Keholmen finns ett väl utvecklat och ålderdomligt präglad odlingslandskap typiskt för Bohuslän. I kustlandskapets natur finns viktiga livsmiljöer för fjärilar och fågelliv. Ålgräsängar och sand- och lerbottnar som blottläggs vid lågvatten är också prioriterade naturtyper enligt OSPAR.

Motivering: I de grunda havsområdena finns en rik biologisk produktion som utgörs av växtlighet på bottnarna, ett rikt liv av bottenfauna, uppväxtplatser för ryggradslösa djur och olika fiskarter vilka vissa är av betydelse för fiskenäringen. Kustområdet med dess strandängar är av stor betydelse för häckande fåglar samt under vår och höst även viktiga rastplatser för flyttande vadare och sjöfågelarter. Ramsön uppvisar ett unikt och ålderdomligt kulturlandskap, än idag av samma karaktär som i slutet av 1800-talet.

Prioriterade åtgärder: En skötselplan för naturtyperna på land inom Stenungsundskustens naturvårdsområde behöver tas fram. Orsaken till den stora tillbakagången av ålgräs behöver utredas och åtgärder kan sättas in för att hindra ytterligare förluster.

Beskrivning av området

Stenungsundskusten utgör kustvatten- och strandområden från den sydvästra delen av Stenungsön i norr till Timmervik och kommungränsen mot Kungälv i söder, dvs Hakefjordens nordöstra delar. Hela området omfattas av skyddad natur bestående av naturreservatet Södra Stenungsön, naturvårdsområdet Stenungsundskusten och naturreservatet Ramsön med Keholmen.

Natura 2000-området ligger helt inom riksintresse för naturvård (Hakefjorden) och friluftsliv (Södra Bohuslänns kust). Ramsön och Anrås utgör dessutom riksintresse för kulturmiljövård. På Ramsön finns nationellt och regionalt värdefullt odlingslandskap och dess östra del utgörs av nationellt värdefulla ängs- och hagmarker. Även följande delområden är regionalt värdefulla odlingslandskap: Anråseåns mynning, Bärby, Bärby holme och Norums holme, Jörlandaåns dalgång, Ramsön, Keholmen.

Området vid Stenungsundskusten utgörs av ett för Västkusten typiskt kustlandskap även om exponeringsgraden här är något mindre jämfört med många andra sträckor längs Bohuskusten. Markerna består till stora delar av mer eller mindre öppna hållmarker med mellanliggande åkerlyckor, våtmarker, fukthedar eller gräsmarker. Stora delar av området har tidigare varit betydligt mer öppet och precis som på många andra håll har en kontinuerlig igenväxning skett under de senaste decennierna. I områden med tunna jordar, såsom hållmarker, går igenväxningen relativt långsamt och här finns öppna ytor också vid avsaknad av hävd. I samband med aktiva skötselinsatser, exempelvis bränning och återintroduktion av betesdjur på vissa av öarna i området har igenväxningstakten bromsats något och på vissa ytor har trenden vänts. Många av de äldre åkerlyckorna börjar nu få en mer naturaliserad flora typisk för magrare marker. Förekommande naturbetesmarker, strandängar, hedar och hållmarker visar inga tecken på att ha omfattats av markförbättrande åtgärder. Både på öarna och på fastlandskusten finns betydande

arealer med sura gräsmarker. I området finns också skog, oftast av lite yngre slag ofta innehållande tall i större eller mindre omfattning. Naturligtvis finns även strandpartier såsom saltpåverkade hållmarker och strandängar.

I den norra delen ligger Stenungsön vilkens västra kust ingår i Natura 2000-området och också utgör kommunalt naturreservat. Här finns botaniskt intressanta strand- och klippmarker med äldre tallbestånd samt ett rikt växt- och djurliv i vattenmiljön. Barrskogen i området är relativt stor och sammanhängande (ca 27,1 ha). Den sträcker sig ställvis från områdesgränsen och ända ner till havstränderna med stort inslag av hållmarker. Marken är kuperad och mot havet finns branter ner mot vattnet. Det dominerande trädslaget är tall, många av dem är gamla eller på väg att bli gamla. Vissa mindre områden hyser även en del gran och inslag av lövträd finns här och var. För skogen finns en skogsbruksplan samt en skötselplan som är framtagen av kommunen i samband med reservatsbildningen. Beståndet saknar vissa strukturer som tillräcklig mängd död ved för att nå upp till naturskogskaraktär. Trädskiktet behöver ställvis bli äldre. Om beståndet tillåts utvecklas fritt kommer det att på sikt uppnå naturskogskaraktär. Stenungsön är av betydelse för friluftslivet och naturmiljön genomkorsas av ett antal stigar som används av allmänheten för promenader och av fritidsfiskare. I den södra delen finns en välbesökt badstrand, kallad "Hawaii", med badbryggor och toaletter mm. En parkeringsplats finns anlagd närmare den stora väg som korsar Stenungsön, väg 160.

Från Stenungsön och söderut består naturaområdet till största delen av hav, några mindre öar och skär samt en smal kustremsa ner till Timmervik i söder. Inom detta område finns grunda bottnar med hög biologisk produktion, lek-, uppväxt-, och födoområden för viktiga fiskarter, ett rikt fågelliv samt ett flertal platser av vikt för friluftslivet. De marina delarna av området domineras av grunda bottnar företrädesvis med mjukt substrat (sand och/eller lera). På flera ställen finns ålgräsängar av varierande storlek och täthet. Klippor och hårdbottnar förekommer genom inslag av skär och öar i kustområdet. Stenungsundskustens strandområden utgörs mestadels av bl a salta strandängar och betesmarker. Områden vid Ekekullen, Norums holme, Bärby holme, Skutholmen, Bärby, Anrås, Kyrkeby kile och Ramsön inventerades under ängs- och betesmarksinventering. De flesta av områdena uppvisade en stor artrikedom av hävdgynnade ängs- och hagmarksväxter. Särskilt värdefull noterades kuststräckan norr om Anråseåns mynning vara med fin strandäng och artrik staggmark. All landareal inom Natura 2000-området återinventerades under 2015.

I söder ligger Ramsön och Keholmen som båda sedan lång tid tillbaka är präglade av odling. Ramsön består av två långsmala, relativt flacka bergsryggar sammanbundna av en sandavlagring. Svagt sluttande klippstränder är vanliga på ön liksom betesmarker och gamla åkrar. På den norra delen finns en del utmarker planterade med tall. Vegetationstyperna är karaktäristiska för kustregionen och ön hyser även ett rikt fågelliv av vadare, sjöfåglar och rovfåglar, främst vintertid.

Gräsmarksmiljöerna ute på öarna har omfattats av röjningar och intensifierat betestryck under senare år. Även på fastlandssidan betas en del marker. Fortfarande finns dock behov av restaureringsinsatser och åtgärder som långsiktigt kan säkerställa god hävd.

Naturaområdet i sin helhet innehåller en kombination av naturtyper med högt bevarandevärde.

Artfynd : I Artportalen finns många rödlistade och Natura 2000-arter arter noterade inom Natura 2000-området mellan åren 2007-2015. Följande fåglar har observerats födosökande eller häckande: vitkindad gås, fisktärna, silvertärna, jorduggla, drillsnäppa och törnskata (Natura 2000-arter), ejder (VU), gråtrut (VU), silltrut (NT), bivråk (NT), gulspurv (VU), sävsparv (VU), sånglärka (NT), ängspiplärka (NT).

Andra arter: Nordfladdermus, hasselsnok (VU), sandödla (VU), åkergroda (Natura 2000-arter)

samt dvärgpipistrell, huggorm, skogsödla, loppstarr (VU) och strutskinnlav (NT).
En lång rad rödlistade (NT) fjärilsarter (18 st) är observerade framförallt i området kring och strax söder om Getskär men även några på Ramsön, exempelvis har silversmygare, sexfläckig bastardsvärmare och ligusterfly m fl setts.

Utvecklingsmark: I Natura 2000-området finns totalt ca 122,15 ha utvecklingsmark på land. Denna fördelar sig på följande sätt:

- På Ramsön finns centralt på ön 2,2 ha öppen kultiverad gräsmark som sköts med slåtter. Denna mark kan med tiden utvecklas mot slåtteräng (6510) eller i andra och tredje hand mot artrik silikatgräsmark (6270) eller artrik stagg-gräsmark (6230). Det finns också 0,8 ha ickenatura-skog nära Ekekullen vid Nedergård med utvecklingsmålet boronemoral ädellövskog (9020).
- Det finns inom Natura 2000-området ca 45,64 ha icke-natura skog och ca 54,88 ha icke-natura barrskog som med rätt skötsel (oftast fri utveckling) med tiden kan utvecklas till 9010, västlig taiga.
- Det finns även ca 0,83 ha icke-natura skog som kan utvecklas mot 9020, nordlig ädellövskog och ca 4,3 ha icke-natura skog som med rätt skötsel kan utvecklas mot 8230, hållmarkstorräng.
- För övrig utvecklingsmark, se naturtypsbeskrivningarna.

Vad kan påverka negativt

Kustvattenområden är generellt utsatta för samma typ av verksamheter och andra faktorer som påverkar miljöns kvalitet.

- Generella hot är övergödning (eutrofiering), förändringar i näringsväven orsakat av för stort uttag av fisk, föroreningar genom utsläpp (olja och andra miljögifter), åtgärder som förändrar hydrologin (vattenstånd och /eller strömmar) som t ex exploatering i vattnet.
- För att motverka de faktorer som påverkar havsmiljön kan ibland behövas mer övergripande samhällsåtgärder än vad som kan formuleras som konkreta åtgärder i bevarandeplan.
- Grunda vattenområden är speciellt känsliga för övergödning och/eller ökad sedimentation och även muddring och andra verksamheter som omlagrar eller skadar de grunda bottenarna, utfyllnader, bryggor/pirar som påverkar vattenomsättningen.
- Hydrologiska ingrepp i strand- och våtmarksmiljöer.
- Naturvärdena inom områdets öppna landarealer är hotade av igenväxning till följd av svag hävd, upphörande hävd eller nedläggning av åkerbruk.
- Bebyggelse och annan exploatering av markerna.
- Barrskogen på Stenungsön är känslig för skogbruk, bruten kontinuitet i trädskiktet, fragmentering, förändrad hydrologi, markexploatering, förändrad markanvändning samt plantering eller inträngande av för naturtypen främmande trädslag, skogsgödsling och högt kvävenedfall.

Påverkande åtgärder är även delvis reglerade av föreskrifter för naturvårdsområdet och naturreservat (se resp föreskrifter).

Se också negativ påverkan under de olika naturtypsbeskrivningarna.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för

att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken, MB). Om en verksamhet/åtgärd påverkar ett Natura 2000-område så kan denna vara tillståndspliktig även om den utförs utanför Natura 2000-området.

För alla befintliga anläggningar och anordningar i området (bryggor, pirar, muddringar), d.v.s. anläggningar som tillkommit innan Natura 2000, och har tillstånd, är normalt underhåll och skötsel inte verksamheter som aktualiserar tillståndsprövning (enligt 7:28 a § MB), dock kan åtgärderna omfatta prövning enligt annan lagstiftning. Tillstånd bör inte ges till nya muddringar och andra verksamheter som omlagrar eller skadar de grunda bottnarna.

I en miljökonsekvensbeskrivning ska även naturtyper och arter utpekade enligt OSPAR beaktas. (OSPAR rek 2010/05).

Befintligt områdesskydd:

- Stenungsundskustens naturvårdsområde bildat 1988. För naturvårdsområden krävdes ingen skötselplan då tanken var att utpekandet inte skulle försvåra pågående markanvändning. Länsstyrelsen avser dock att prioritera arbetet med att ta fram en skötselplan för området, skötselplanen är i dagsläget (2016) inte ännu påbörjad.
- Naturreservatet Ramsön och Keholmen, bildat 1968.
- Naturreservatet Södra Stenungsön, bildat 2011-04-11 av Stenungsunds kommun
- Strandskydd (7 kap. 13-18 §§ MB)
- Fredningsområde för fisk enl. FIFS 2004:36.

Övriga hushållningsbestämmelser:

- Riksintresse naturvård (3 kap 6§ MB)
- Riksintresse friluftsliv (3 kap 6§ MB)
- Riksintresse kulturmiljövård för Anrås (3 kap 6§ MB)
- Riksintresse Natura 2000 (4 kap MB)
- Särskilda hushållningsbestämmelser för kusten (4 kap MB)

P.g.a. områdets närhet till kommunens tätort Steunungsund tangerar eller överlappar Natura 2000 området även med bebyggelseområden som omfattas av planbestämmelser (detaljplan, byggnadsplan). Exempel på dessa områden är Tollenäs, Strandkärr, Getskär och Sävelycke-Timmervik. Denna bevarandeplan har inte tagit hänsyn till hur bestämmelserna i sådana planer harmonierar med bevarandemålen för området.

Restaurering och skötsel:

- Arbetet med åtgärder som syftar till att säkerställa en god havsmiljö enligt Vattendirektivet och Havsmiljödirektivet är mycket viktigt för områdets naturtyper.
- Igenväxning är generellt ett hot mot många av miljöerna i området. På marker med lite djupare jordar krävs någon typ av hävd (bete, slåtter, bränning) för att inte igenväxningen ska accelerera. På flera ställen främst ute på öarna har man dock lyckats öka hävdtrycket och tryckt tillbaka igenväxningstendenserna något men igenväxningshotet kvarstår, särskilt på fastlandssidan finns betydande arealer strandmiljöer som är i behov av restaurering. Åtgärderna bör initieras så snart det är möjligt och helst drivas av lokala brukare, eventuellt genom åtagandeplaner.
- Om vattenförhållandena i området förbättras kan restaureringsinsatser för ålgräs bli aktuella.
- Skötseln bör utföras enligt upprättade åtgärdsplaner kopplade till miljöstödet för särskild skötsel enligt landsbygdsprogrammet, där sådana finns.
- Skötseln kan också omfatta röjning av inväxande träd och buskar i öppna naturtyper samt bibehållen eller utökad betesdrift i hävdgynnade miljöer.

- Skötselplaner och föreskrifter, saknas och behöver tas fram (Stenungsundskustens naturvårdsområde) eller är gamla och kan behöva revideras (Ramsön/Keholmens naturreservat).

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:**1140 - Blottade ler- och sandbottnar**

Areal: 126,7 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 145 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer längs östra sidan av området. Ekologin i naturtypen präglas av kraftiga säsongsvariationer. Under våren värms det grunda vattnet upp fort, detta i kombination med att näringstillgången ofta är god gör att en hög biologisk produktion förekommer under vår och sommar. Under hösten vandrar den mobila faunan ut på djupare vatten för att övervintra medan den stationära grävande faunan stannar. Detta kan medföra att stora delar av det allra grundaste djursamhället slås ut vid stränga vintrar. Den höga biologiska produktionen under vår och sommar gör att de grunda mjukbottnarna är mycket viktiga delar av kustzonens ekologi. De allra grundaste delarna utgör uppväxtområden för flera arter av kräftdjur och fisk t.ex. rödspätta. Även vuxen plattfisk använder grundområdena för att söka föda. Den i särklass största delen av de djur som förekommer i dessa områden lever nergrävda i sedimentet exempelvis olika arter av havsborstmaskar och musslor. Där botten i huvudsak består av sand finns höga tätheter med sandmask (*Arenicola marina*) som lämnar sina karaktäristiska högar på ytan. I de djupare delarna av habitatet förekommer lågvuxna, glesa bestånd av nating (*Ruppia* sp.), stenar med makroalger och mindre aggregat av blåmusslor (*Mytilus edulis*). Detta gör naturtypen mer heterogen och bidrar därmed till en ökad artdiversitet. Naturtypen är även viktig för en rad olika fågelarter som kan leta föra i det grunda vattnet.

Generell beskrivning: Grunda, sandiga eller leriga bottnar som delvis blottas vid lågvatten, framför allt vid högtryck och ostliga vindar. Dessa bottnar är ofta fria från makrovegetation, men bottnarna kan täckas av stora mängder blågrönalger och kiselalger. Fintrådiga alger och nating kan förekomma. De har ofta en rik infauna av olika grävande maskar och musslor i sedimenten och en epifauna på bottnarna av kräftdjur, snäckor och små plattfiskar. Naturtypen är därför viktig för änder och vadarfåglar, som söker föda i de grunda bottnarna. Det lägsta lågvattenståndet avgränsar habitatet mot djupare vatten (3-årsvärde).

Karaktärsarter är bland annat sandmask (*Arenicola marina*), slammärla (*Corophium volutator*) och sandräka (*Crangon crangon*).

Typiska arter är bland annat vanlig hjärtmussla (*Cerastoderma edulis*), sandmussla (*Mya arenaria*), juvenil rödspätta (*Pleuronectes platessa*), adult och juvenil skrubbskädda (*Platichthys flesus*) och större strandpipare (*Charadrius hiaticula*).

Känslighet: Naturtypen är känslig för lösliggande algmattor som kan driva in, sjunka till botten och orsaka syrebrist, vilket missgynnar många marina organismer som till exempel musslor och kräftdjur. Eutrofieringsgynnade grön- och brunalger kan även påverka naturtypens struktur och funktion om de förekommer i för stora tätheter. Bottnarna bör vara fria från denna typ av alger och ha ett gott vattenutbyte.

Bevarandemål

- Arealen Blottade ler- och sandbottnar (1140) ska inte vara mindre än 145 ha.
- Naturtypen ska vara naturlig med avseende på djupförhållanden, substrat och bottenstruktur, och det ska finnas fria passager för djur, växter, sediment och organiskt material utan att antropogena hinder skapas i form av byggnation, muddring, dumpning, etc.

- Det ska finnas en naturlig artsammansättning där populationerna av de typiska arterna finns i livskraftiga bestånd.
- Naturtypen ska fungera som födosöksområde för vadare och änder.
- Naturtypen ska fungera som uppväxtområde för plattfisk.
- Vattnet ska minst ha God ekologisk status enligt Vattendirektivet.
- Vattenkvaliteten ska minst ha God kemisk status enligt Vattendirektivet.

Negativ påverkan

Ett av de största hoten mot naturtypen är olika former av exploatering. Detta kan leda till fragmentering, skuggning eller försämrade strömförhållanden på de grunda bottenarna. Naturtypen är också känslig för en ökad förekomst av fintrådiga alger. Denna typ av vegetation kan förändra habitatets struktur och funktion. Kraftig förekomst av fintrådiga alger kan även orsaka syrebrist då de bryts ner. Ett annat stort hot är höjningen av havsnivån till följd av klimatförändringarna. I vissa områden kan detta medföra att naturtypen försvinner om topografin på land inte medger att naturtypen flyttar på sig.

- En ökad mängd fintrådiga alger.
- Stor förekomst av invasiva arter t.ex. Japanskt jätteostron.

Observera att fler faktorer som påverkar naturtypen negativt listas i stycket ”Vad kan påverka negativt” på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

Åtgärder som syftar till att säkerställa en god status enligt Vattendirektivet och god miljöstatus enligt Havsmiljödirektivet.

Bevarandetillstånd

De blottade ler- och sandbottenarna i området har ett gynnsamt bevarandetillstånd (2016).

1160 - Stora vikar och sund

Areal: 625,4 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 1023 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer längs hela den östra sidan av Stenungsundskusten. Botten består till största delen av leriga sediment med större eller mindre inslag av sand. Förekomsten av ålgräs (*Zostera marina*) är framför allt koncentrerad till de norra delarna av området, på botten som är grundare än 3 meter. Skott-tätheten och storleken på ängarna varierar och på flera ställen förekommer en hög täthet av fintrådiga alger. Ålgräsängarna utgör livsmiljö för ett stort antal arter av växter och djur. Små fiskar och kräftdjur kan söka föda och skydd bland bladen som även utgör en växtplats för andra fastsittande djur och alger. På så sätt bidrar ålgräset till att öka den biologiska mångfalden i området. Ålgräsängar är även viktiga uppväxt- och födosöksområden för många kommersiella arter, exempelvis torsk som nyttjar ålgräset både som juvenil och adult. Förutom detta bidrar ålgräset med en rad andra ekosystemtjänster, exempelvis motverkar ålgräset bottenerosion. På andra platser inom naturtypen förekommer glesa aggregat med blåmusslor (*Mytilus edulis*), stenar med makroalger t.ex. sågtången (*Fucus serratus*) och glesa bestånd av nating (*Ruppia* indt.)

Generell beskrivning: Stora grunda vikar och sund har ett begränsat inflytande av sötvatten. Dessa habitatkomplex är ofta skyddade från kraftiga vågor samt innehåller olika typer av sediment och substrat med artrika bentiska växt- och djursamhällen. Det innebär att både Rev, Sandbankar och Blottade ler- och sandbottenar kan ingå i Stora grunda vikar och sund. Gränsen för grunt vatten går normalt vid 10 meter. Vikarna är normalt större än 25 ha.

Karaktärsarter är bland annat ålgräs (*Zostera marina*), skrubbskädda (*Platichthys flesus*) och sandmask (*Arenicola marina*).

Typiska arter är bland annat sågtång (*Fucus serratus*), juvenil torsk (*Gadus morhua*) och tångräkor (*Palaemon* spp).

Känslighet: Naturtypen är känslig för fragmentering, skuggning, förändrade och försämrade strömförhållanden på de grunda bottenarna, förorening av vattnet, övergödning, minskning av mängden sand, minskad förekomst av musslor och ostron samt minskade populationer av de typiska arterna.

Bevarandemål

- Arealen Stora vikar och sund (1160) ska vara minst 1023 ha.
- Strukturbildande vegetation av ålgräs (*Zostera*) och natingar (*Ruppia*) ska finnas i livskraftiga bestånd. Den totala arealen ska vara minst 205 ha.
- Det ska finnas en naturlig artsammansättning där populationerna av de typiska arterna finns i livskraftiga bestånd.
- Naturtypen ska vara naturlig med avseende på djupförhållanden, substrat och bottenstruktur, och det ska finnas fria passager för djur, växter, sediment och organiskt material utan att antropogena hinder skapas i form av byggnation, muddring, dumpning, etc.
- Vattnet ska minst ha God ekologisk status enligt Vattendirektivet.
- Vattenkvaliteten ska minst ha God kemisk status enligt Vattendirektivet.

Negativ påverkan

Området har förlorat stora arealer av ålgräs sedan början på 1980-talet. Den största tillbakagången har skett i de södra delarna av området. Orsaken till förlusterna är inte klarlagda och beror troligtvis på flera faktorer. Vid en inventering 2015 konstaterades att det förekom

kraftig påväxt av fintrådiga alger inom flera ängar. Det observerades även tecken på bottenerosion och blottlagda döda rhizom. Ålgräset är känslig för försämrade ljusförhållanden och verksamhet som medför grumling kan påverka negativt. Ytterligare hot är olika former av exploatering så som vågbrytare, bryggor, muddring och dumpning av muddermassor. Naturtypen kan även påverkas negativt av en ökad mängd näringsämnen som bland annat kan bidra till en ökad förekomst av fintrådiga alger. Detta kan i sin tur leda till förändringar i habitatets struktur och funktion genom t.ex. syrebrist eller skuggning.

- Försämrade ljusförhållanden genom t.ex. ökade mängder växtplankton eller sediment i vattenpelaren
- En ökad mängd fintrådiga alger
- Förändringar i ström- och/eller vågförhållanden, orsakade av exploatering
- Erosion av grunda områden

Bevarandeåtgärder

Åtgärder som syftar till att säkerställa en god status enligt Vattendirektivet och god miljöstatus enligt Havsmiljödirektivet.

Orsaken till den stora tillbakagången av ålgräs behöver utredas innan åtgärder kan sättas in för att hindra ytterligare förluster.

Bevarandetillstånd

Med anledningen av den stora förlusten av ålgräs anses inte naturtypen ha gynnsamt bevarandetillstånd (2016). År 2015 täcktes ca 125 ha av ålgräs.

1170 - Rev

Areal: 3,9 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer på östra sidan av Källön samt väster om Snöholmen. Botten består av klipp hållar med bland annat mossdjur (*Securiflustra cf.*) och djupare förekommer även block med svampdjur.

Generell beskrivning: Biogena och/eller geologiska bildningar av hårt substrat förekommande på hård- eller mjukbotten. Reven är topografiskt avskilda genom att de höjer sig över havsbotten i littoral och sublittoral zon.

Revmiljön karaktäriseras ofta av en zonerings av bentiska samhällen av alger och djurarter inklusive konkretioner, skorp bildningar och korall bildningar. Musselbankar ingår i naturtypen, om dessa har en täckningsgrad överstigande 10 %.

Rev avgränsas mot omkringliggande botten där revbildningen övergår med mer än 50 % i mjukbottenytan och/eller där biogena bildningar understiger 10 % av täckningsgraden.

Karaktärsarter är bland annat blåstång (*Fucus vesiculosus*), stensnula (*Ctenolabrus rupestris*) och blåmussla (*Mytilus edulis*)

Typiska arter är bland annat knöltång (*Ascophyllum nodosum*), berggylta (*Labrus berggylta*), torsk (*Gadus morhua*) och purpursnäcka (*Nucella lapillus*).

Naturtypen är känslig för försämrad vattencirkulation, dålig vattenstatus, övergödning, grumling, ökad avrinning, ökad sedimentation, utbredning av främmande/invasiva arter.

Bevarandemål

- Arealen Rev (1170) ska vara minst 3,9 ha.
- Det ska finnas en naturlig artsammansättning där de typiska arterna finns i livskraftiga bestånd.
- Naturtypen ska vara naturlig med avseende på djupförhållanden, substrat och bottenstruktur, och det ska finnas fria passager för djur, växter, sediment och organiskt material utan att antropogena hinder skapas i form av byggnation, muddring, dumpning, etc.
- Sedimentationen ska vara naturlig, utan antropogen påverkan, och inte inverka negativt på karaktäristiska och typiska arter i naturtypen.
- Vattnet ska minst ha God ekologisk status enligt Vattendirektivet.
- Vattenkvaliteten ska minst ha God kemisk status enligt Vattendirektivet.

Negativ påverkan

Ett hot mot denna naturtyp är en försämrad vattencirkulation och dålig vattenstatus. Förändringar i siktdjup till följd av övergödning, grumling från verksamheter eller ökad avrinning kan innebära att djuputbredningen av många alger minskar. Höga halter av närsalter gynnar även snabbväxande, fintrådiga alger, på bekostnad av fleråriga mer långsamväxande alger. Detta i sin tur inverkar negativt på det marina djurlivet. Naturtypen är också känslig för en ökad sedimentation.

- En ökad mängd av fintrådiga alger eller växtplankton.
- Ökad spridning av sediment genom t.ex. ökad avrinning eller muddring.

Bevarandeåtgärder

Åtgärder som syftar till att säkerställa en god status enligt Vattendirektivet och god miljöstatus enligt Havsmiljödirektivet.

Bevarandetillstånd

Naturtypen bedöms ha gynnsamt bevarandetillstånd (2016).

1220 - Sten- och grusvallar

Areal: 0,6 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 0,35 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Sten- och grusvallar återfinns längs en kortare strand mot väster och längs det södra strandområdet på Mellanholmen samt även på den största av Stenholmarna, på dess östra spets. Den typiska arten drillsnäppa förekommer regelbundet inom Natura 2000-området.

Sten- och grusvallar, inklusive fossila vallar, i direkt anslutning till stranden. Naturtypen ska inte förväxlas med blockstränder som består av större stenar och block och där vallar inte har bildats. Många olika successionsstadier förekommer. I de äldre delarna kan antingen gräs-, ljung- och risvegetation eller en vegetation dominerad av mossor och lavar utvecklas. Vegetationens utformning är beroende av hur exponerad stranden är för vind och vågor. Naturtypen är vanligen ohävdad. Typiska arter är bl. a. strandaster, strandkvanne, strandkål, strandvallmo, strandbeta samt drillsnäppa. Karaktärsarter är strandråg, strandkål, saltarv, strandråg, strandärt, kvickrot och strandkvanne.

Naturtypen är känslig för övergödning (kväve och fosfor), föroreningar i vattnet, slitage, förädrad markanvändning, ökad temperatur.

Bevarandemål

Arealen Sten- och grusvallar (1220) ska vara minst 0,35 hektar.

Naturtypen kan vara hävdad med betesdjur eller ohävdad med endast naturlig påverkan av vind, vågor och saltstänk. Naturtypen ska vara öppen med liten eller ingen förekomst av träd eller buskar. Igenväxningsvegetation, vedartad eller örtartad, ska inte förekomma mer än i begränsad utsträckning. För naturtypen främmande eller invasiva arter ska inte förekomma. Sten- och grusvallarna ska vara fria från marint skräp. Det ska finnas en naturlig artsammansättning där populationerna av de typiska arterna förekommer och inte minskar.

Negativ påverkan

- Övergödning p.g.a. utsläpp/läckage av näringsämnen (fosfor och kväve) resulterar i ökad pålagring av ruttande alger vilket kan påverka artsammansättningen.
- Olje-, bensin- och kemikalieutsläpp från fartygs- och båttrafik samt kemikalieindustrier förstör strukturen och kan påverka djur- och växtlivet negativt.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar exempelvis från fartygs- och biltrafik påverkar florans negativt.
- Slitage och störningar orsakade av det rörliga friluftslivet kan påverka strukturen.
- Exploatering såsom bebyggelse, bryggor etc. påverkar strukturen.
- Ökad temperatur riskerar att ändra artsammansättningen.
- Nedskräpning samt ilandflutet skräp.

Bevarandeåtgärder

- Områdena med sten- och grusvallar är skyddade inom naturvårdsområdet Stenungsundskusten. Skötselplan för naturvårdsområdet saknas.
- Regelbunden strandstädning för att ta bort ilandflutet marint skräp.

Bevarandetillstånd

De tre strandområdena med sten- och grusvallar (1220) har gynnsamt bevarandetillstånd.

1330 - Salta strandängar

Areal: 17,9 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 18,33 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Salta strandängar finns på många ställen längs naturaområdets kuststräcka. De finns på följande ställen: hela den utstickande udden vid Ekekullen mitt emot Norums holme, i en vik norr om Valeberget, på Bärby holme, Skutholmen och Mellanholmen (5 strandområden), en lång och delvis smal kuststräcka från strax söder om Getskär till Källsnäs i Kyrkeby kile, en relativt bred strandremsa vid Källsby kile vid Nordhed och Jörlandaåns mynning, på Ramsön (4 mindre strandområden) på öns östra sida och ett på den västra och på Keholmen liten sydvänd strand. Strandängarna är viktiga fågellokalerna.

Utecklingsmark: Det finns inom Natura 2000-området ca 0,04 ha ickenatura-strand och ca 0,26 ha öppen kultiverad gräsmark som kan utvecklas mot naturtypen 1330, salta strandängar.

Generell beskrivning av naturtypen: Strandängar och strandbetesmarker påverkade av saltvatten med salinitet vanligen över 15 promille. De flesta är eller har varit påverkade av slätter och/eller betesdrift. Flora och fauna varierar beroende på bland annat underlag och hävdhistorik, men är oftast präglade av antingen pågående traditionell hävd eller tidigare hävd. Arter som indikerar hävdkontinuitet ska finnas. Naturtypen är vanligtvis öppen men enstaka träd och buskar kan förekomma. Habitatet avgränsas mot havet vid medelvattenståndet. Karaktäristiskt är inslaget av saltrika fläckar (saltbrännor) som uppstått genom att vattnet från översvämningar avdunstat. Växt- och djursamhällen har speciella anpassningar till hög salthalt. Strandängarna är viktiga fågellokalerna. Typiska arter är bland andra trift, saltmålla, rödsäv, kustarun, strandkrypa, strandskata, gulärta och tofsvipa.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävdarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för förändringar i ansluten grundvattenförekomst, en höjning av havsnivån, fragmentering och för minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen Salta strandängar (1330) ska vara minst 18,33 hektar.

Regelbunden hävd genom bete eller slätter ska påverka området. Ingen skadlig ansamling av förna (t.ex. fjolårsgräs) ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Typiska och karaktäristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas och förny sig. Krontäckningen av träd och buskar ska vara liten. Igenväxningsvegetation, varken vedartad eller örtartad, ska förekomma mer än i begränsad utsträckning. Vattenståndet ska variera naturligt och översvämningar ske regelbundet. Det ska inte finnas några avvattnande eller tillrinnande diken eller körspår eller andra avvattnande anläggningar som medför negativ påverkan. Naturliga störningsprocesser i form av saltvatten och saltstänk ska påverka strandängarna. Fysiska strukturer som sand/jordblottor ”saltfrätor” ska förekomma.

Näringsstatusen ska vara naturlig. Ingen antropogen näringstillförsel, inklusive tillskottsutfodring av betesdjur eller sambete med vall, ska förekomma. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma. Typiska och karaktäristiska arter samt andra naturligt förekommande arter av kärlväxter ska förekomma allmänt-rikligt.

Negativ påverkan

- Svag eller upphörd hävd vilket kan leda till igenväxning
- Spridning av gödsel, tillskottsutfodring av betesdjur och kvävededfall påverkar

artsammansättningen.

- Intensivt bete och gödsling från gäss kan påverka floran.
- Exploatering av strandområden.
- Uppläggande av muddermassor.
- Övergödning genom ökad pålagring med ruttnande alger. (I äldre tider förekom tångtäkt och därigenom hölls strandområdena fria från större tångvallar / driftvallar).
- Erosion på grund av landsänkning/upphörd sedimentering.
- Uppodling och invallningar.
- Dränering för att påskynda avrinning från strandängen eller närbelägna marker.
- Ökad temperatur kan påverka artsammansättningen.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

- Området är skyddat som naturreservat Ramsön med Keholmen samt naturvårdsområdet Stenungsundskusten (Stenungsundskusten saknar skötselplan).
- Välbevarad grundvattenförekomst är en viktig förutsättning för att naturtypen ska ha fortsatt höga bevarandevärden.

Bevarandetillstånd

De allra flesta salta strandängarna har gynnsamt bevarandetillstånd, endast den västra och en av de östra stränderna på Ramsön samt stranden vid Nordhagen (delvis nordvärd) har icke gynnsamt bevarandetillstånd.

4010 - Fukthedar

Areal: 1,8 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 1,57 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Fukthedar förekommer inom natura-området endast på Bärby holme och Mellanholmen där det finns sammanlagt 5 delområden med naturtypen.

Generell beskrivning: Fukthed med klockljung bland de dominerande kärlväxarterna i fältskiktet. Torvdjupet är mindre än 3 dm. Krontäckningen av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär är mellan 0 - 30%. Naturtypen är präglad av störning i form av hävd och/eller fluktuationer i markvattennivån. Den har främst utvecklats genom lång beteskontinuitet, ofta i kombination med återkommande bränningar, men återfinns även i kantzonen mot myrar, sjöar och vattendrag. Typen är vanligast i områden med stort nederbördsöverskott t.ex. i Västsverige. I naturtypen ingår såväl hävdade som ohävdade marker. Arter som gynnas av hävd och/eller vattenståndsfluktuationer finns. Typiska arter är: sileshårsarter, klockljung, borsttåg, granspira, ängsvädd, nattviol, myrlilja mfl.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävdarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för förändringar i ansluten grundvattenförekomst, fragmentering och för minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen Fukthedar (4010) ska vara minst 1,57 hektar.

Regelbunden hävd genom bete, eller slåtter och efterbete, ska påverka området. Ingen skadlig ansamling av förna, t.ex. gammalt fjolårsgräs, ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Typiska och karaktäristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas och föryngra sig. Hydrologin ska vara ostörd och naturlig med naturliga grundvattennivåer som skapar markfuktighet. Det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller markskador eller andra avvattande anläggningar som medför negativ påverkan.

Näringsstatusen ska vara naturlig. Ingen antropogen näringstillförsel, inklusive tillskottsutfodring av betesdjur eller sambete med vall, ska förekomma. Krontäckningen av träd och buskar ska vara liten. Igenväxningsvegetation, varken vedartad eller örtartad, ska finnas mer än i begränsad utsträckning. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma. Den typiska arten klockljung samt andra typiska kärlväxter ska förekomma allmänt-rikligt.

Negativ påverkan

- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.
- Överbete. Alltför intensivt betestryck påverkar naturtypen negativt.
- Spridning av gödsel i naturtypen påverkar floran negativt.
- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan och bör därför bara användas vid behov.
- Dräneringar som torkar ut naturtypen.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden.

- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar exempelvis från fartygs- och biltrafik påverkar floran negativt.
- Olje- eller kemikalieutsläpp från fartygs- och båttrafik samt kemikalieindustrier kan påverka djur- och växtlivet negativt.

Bevarandeåtgärder

Områdena med fukthed är skyddade genom Stenungsundskustens naturvårdsområde.

- Objektets hävdhistoria bör vara vägledande för den fortsatta skötseln. Fukthedar med lång hävdkontinuitet och hävdgynnade naturvärden är beroende av fortsatt bete, röjning av igenväxningsvegetation samt i vissa fall bränning för att naturtypen ska kunna bibehålla gynnsam bevarandestatus. Skötseln bör utformas enligt objektets speciella natur- och kulturvärden för fält-, busk- och trädsikt.
- Skötselåtgärder såsom exempelvis röjning, slåtter eller bete bör göras i fuktheden på Mellanholmen som inte har gynnsamt bevarandetillstånd.
- Välbevarad grundvattenförekomst är en viktig förutsättning för att naturtypen ska ha fortsatt höga bevarandevärden

Bevarandetillstånd

Fukthederna på Bärby holme har gynnsamt bevarandetillstånd. Fuktheden på Mellanholmen når inte upp till fullgod natura-naturtyp och har icke gynnsamt bevarandetillstånd.

4030 - Torra hedar

Areal: 3 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 78,1 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Torra hedar finns på många ställen inom naturaområdet. De återfinns på Kråkenäse holme, östra delen av Källön, södra udden av Stenungsön, Bärby holme, Mellanholmen, Lindholmen, Dagsholmarna, Norums holme, Ekekullen, norr om Getskär, vid fornlämningarna strax norr om Anråseåns mynning, vid fornlämningarna norr om Kyrkeby kile och på Skutholmen i Kyrkeby kile, på Keholmen samt en stor del av Ramsön. På Bärby holme har ejder (VU) och vitkindad gås (natura 2000-art) noterats regelbundet sedan 2011 och även jorduggla (natura 2000-art) som har ett permanent revir på ön.

Generell beskrivning: Torra till friska, hävdpräglade hedar på silikatrika podsoljordar (ej sandfält) nedanför trädgränsen. Naturtypen har utvecklats genom lång beteskontinuitet, ofta i kombination med återkommande bränningar. Kronträckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär är 0 - 30%. Hävdgynnade arter finns. Typiska arter är bland annat blåsuga, kattfot, slättergubbe, hirsstarr, vårstarr, pillerstarr, knägräs, ljungögontröst, vanlig ögontröst, stenmåra, stagg, ängsvädd m fl. Karaktärsarter är ljung, blåbär, lingon, gråfibbla m fl.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävdsarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för fragmentering och för minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen Torra hedar (4030) ska vara minst 78,1 hektar.

Regelbunden hävd genom bete ska påverka området. I återkommande intervaller ska även brand (naturvårdsbränning) påverka naturtypen. Naturliga störningsprocesser i form av tramp, saltvatten/saltstänk och periodisk torkstress, ska förekomma. Karaktärsarten ljung ska förekomma. Typiska och karakteristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas och föryngra sig. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi. Krontäckningen av träd och buskar ska vara liten. Igenväxningsvegetation, varken vedartad eller örtartad, ska förekomma mer än i begränsad utsträckning. Näringsstatusen ska vara naturlig. Ingen antropogen näringstillförsel, inklusive tillskottsutfodring av betesdjur eller sambete med vall, ska förekomma. Det ska finnas födoresurser såsom pollen- och nektarresurser för fjärilar, bin och andra insekter. Fysiska strukturer i form av t.ex. hållar, bryn, stenmurar, rösen och småvatten ska förekomma. Enstaka värdefulla träd och buskar, t.ex. bärande och blommande träd/buskar, hålträd, hagmarksträd, gamla träd, snår och brynbildande buskar ska förekomma. För naturtypen främmande arter ska inte finnas. Typiska och karakteristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas allmänt-rikligt.

Negativ påverkan

- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.
- Överbete. Alltför intensivt betetryck påverkar naturtypen negativt.
- Spridning av gödsel i naturtypen påverkar floran negativt.
- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.

- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan och ska därför bara användas vid behov.
- Markexploatering av olika slag och annan markanvändningsförändring i objektet.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar påverkar floran negativt.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

- Områdena är skyddade inom naturreservaten Södra Stenungsön och Ramsön med Keholmen samt Stenungsundskustens naturvårdsområde. Stenungskusten saknar skötselplan.
- Skötsel, så som t ex röjning/bete/slåtter, bör startas på de torra hedar som inte har gynnsamt bevarandetillstånd inom Natura 2000-området.
- Fortsatt hävd på övriga områden.

Bevarandetillstånd

Torra hedar med gynnsamt bevarandetillstånd finns på Bärby holme, Skutholmen i Kyrkeby kile, västra sidan av Ramsön och på Keholmen. Övriga områden med 4030 har icke fullgod natura-naturtyp.

6230 - Stagg-gräsmarker

Areal: 9,4 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 15 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Stagg-gräsmarker förekommer på Bärby holme, Keholmen, samt mindre områden på Ramsön och strax söder om fornlämningarna vid Norra Anrås. Markerna är enligt ängs- och betesmarksinventeringen och artportalen artrika och har ringa - måttlig förekomst av följande hävdgynnade arter: arunarter, blåsklöver, bockrot, darrgräs, dvärglin, granspira, grönvit nattviol, gökblomster, havsälting, hirsstarr, Jungfru Marie nycklar, jungfrulinarter, kattfot, knägräs, kärrsälting, loppstarr (VU), skallrearter, slåttergubbe, trift, vildlin, ängsstarr och ögontröstarter samt fjärilen silversmygare (NT) med flera. Se även beskrivning på områdesnivå.

Generell beskrivning av naturtypen: Artrika, hävdpräglade stagg-gräsmarker nedanför trädgränsen på torra - friska, silikatrika jordar. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0 - 30%. Hävdgynnade arter ska finnas. Typiska arter: blåsuga, slåttergubbe, kattfot, ormrot, granspira, knägräs, pillerstarr, brunfläckig pärlemorfjäril, silversmygare, smultronvisslare, vitfläckig guldvinge m.fl.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävdsarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för förändringar i ansluten grundvattenförekomst, fragmentering och för minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen Stagg-gräsmarker (6230) ska vara minst 15 hektar.

Regelbunden hävd med bete (helst med nötdjur) (ej vintertid), eller slåtter och efterbete ska påverka området. Ingen skadlig ansamling av förna (t.ex. fjolårsgräs) ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Typiska och karaktäristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas och föryngra sig. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi och näringsstatusen i marken ska vara naturlig. Ingen antropogen näringstillförsel, inklusive indirekt näringstillförsel genom tillskottsutfodring av betesdjur eller sambete med vall, ska förekomma. Stagg-gräsmarkerna ska vara öppna och krontäckningen liten. Varken vedartad eller örtartad igenväxningsvegetation ska förekomma mer än i begränsad utsträckning. För naturtypen främmande arter ska inte finnas. Enstaka värdefulla träd, t.ex. bärande och blommande träd, hålträd, hagmarksträd, gamla träd etc. ska förekomma. Värdefulla buskar t.ex. bärande och blommande buskar, snår och brynbildande buskar ska förekomma. Enstaka fysiska strukturer i form av t.ex. stenmurar, odlingsrösen etc. ska finnas. Typiska och karaktäristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas allmänt-rikligt.

Negativ påverkan

- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.
- Överbete. Alltför intensivt betetryck påverkar naturtypen negativt.
- Spridning av gödsel i naturtypen påverkar floran negativt.
- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.

- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan och bör därför bara användas vid behov.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar exempelvis från fartygs- och biltrafik påverkar floran negativt.
- Olje- eller kemikalieutsläpp från fartygs- och båttrafik samt kemikalieindustrier kan påverka djur- och växtlivet negativt.
- Nedskräpning, marint ilandflutet skräp.

Bevarandeåtgärder

Områdena med stagg-gräsmarker är skyddade inom Stenungsundskustens naturvårdsområde och naturreservatet Ramsön med Keholmen. Skötselplan för Stenungsundskustens naturvårdsområde saknas.

- Nödvändiga skötselåtgärder såsom exempelvis röjning, slåtter eller bete bör göras i staggmarkerna vid Anrås och i den mindre delen av Keholmen som inte har gynnsamt bevarandetillstånd.
- Fortsatt hävd av övriga områden.
- Välbevarad grundvattenförekomst är en viktig förutsättning för att naturtypen ska ha fortsatt höga bevarandevärden.

Bevarandetillstånd

Stagg-gräsmarkerna har gynnsamt bevarandetillstånd på Bärby holme, Ramsön samt på så gott som på hela Keholmen. Ett mindre område på östra Keholmen samt området vid Anrås har icke gynnsamt bevarandetillstånd.

6270 - Silikatgräsmarker

Areal: 20,4 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 11,9 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Silikatgräsmarker finns norr och söder om Strandklinten (Ekekullen), Norums holme, på Skutholmen vid Bärby holme samt på Mellanholmen, två områden vid Anråsåns mynning, ett långsmalt område längs med den västvända stranden vid Kyrkeby kile samt på Ramsöns nordöstra, södra och mellersta delar. För området vid Ekekullen har tidigare åtgärdsplaner funnits då markerna varit på väg att växa igen med enbuskar och slån. Røjningar ska ha ägt rum före 2009. För beskrivning, se även områdesbeskrivningen. I området kring Getskär har den typiska fjärilsarten silversmygare noterats förekomma samt en rad andra rödlistade fjärilsarter.

Utvecklingsmark: Det finns inom Natura 2000-området ca 9,87 ha öppen kultiverad gräsmark som med tiden och med rätt skötsel kan utvecklas till naturtypen 6270, silikatgräsmarker.

Generell beskrivning: Artrika, hävdpräglade gräsmarker nedanför trädgränsen på torra till friska, silikatrika jordar. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0 - 30%. Silikatgräsmarker är den vanligaste betesmarkstypen i Sverige och har vanligen en örtrik markvegetation. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. Naturtypen kan uppträda i olika skepnader beroende på bland annat fuktighet och klimat. Typiska arter är bl.a. jungfrulin, slätterfibbla, darrgräs, svinrot, stagg, slät dyngbagge (m fl dyngbaggsarter), månhornsbagge, vårtordyvel, ängspärlemorfjäril, silversmygare, slättergräsfjäril m. fl.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävdarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för förändringar i ansluten grundvattenförekomst, fragmentering och för minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen Silikatgräsmarker (6270) ska vara minst 11,9 hektar.

Regelbunden hävd genom årligt bete (helst med nötdjur) (ej vintertid), eller genom slätter och efterbete, ska påverka området. Ingen skadlig ansamling av förna (t.ex. fjolårsgräs) ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Typiska och karaktäristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas och föryngra sig. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi och näringsstatusen i marken ska vara naturlig. Ingen antropogen näringstillförsel, inklusive tillskottsutfodring av betesdjur eller sambete med vall, ska förekomma. Krontäckningen av träd och buskar ska vara liten. Varken vedartad eller örtartad igenväxningsvegetation ska förekomma mer än i begränsad utsträckning. För naturtypen främmande arter ska inte finnas. Enstaka värdefulla träd och buskar, t.ex. bärande och blommande träd/buskar, hålträd, hagmarksträd, gamla träd, snår och brynbildande buskar etc. ska finnas. Enstaka fysiska strukturer i form av stenmurar, odlingsrösen etc. ska förekomma. Typiska och karaktäristiska arter av kärlväxter, samt andra naturligt förekommande arter, ska finnas allmänt-rikligt.

Negativ påverkan

- Utebliven røjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Alltför kraftig røjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.

- Överbete. Alltför intensivt betetryck påverkar naturtypen negativt.
- Spridning av gödsel i naturtypen påverkar floran negativt.
- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan och ska därför bara användas vid behov.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar påverkar floran negativt.

Bevarandeåtgärder

- Områdena med silikatgräsmarker är skyddade inom Stenungsundskustens naturvårdsområde och naturreservatet Ramsön med Keholmen. Skötselplan för Stenungsundskustens naturvårdsområde saknas.
- Skötselåtgärder såsom exempelvis röjning, slåtter eller bete bör göras i de områden med silikatgräsmarker som inte har gynnsamt bevarandetillstånd.
- Fortsatt hävd i övriga områden.
- Välbevarad grundvattenförekomst är en viktig förutsättning för att naturtypen ska ha fortsatt höga bevarandevärden.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd har följande 5 delområden med silikatgräsmarker: det östligaste delområdet på Ramsön, en mindre udde i Kyrkeby kile, de inre delområdet vid Anråse åns mynning, området på Mellanholmen samt Skutholmen (vid Bärby holme). Övriga områden med silikatgräsmarker har icke fullgod natura-naturtyp.

6410 - Fuktängar

Areal: 4,5 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 3,5 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Fuktängar återfinns på den nordvända stranden i Kyrkeby kile, vid Anråseåns mynning samt som mindre områden på Bärby holme, Norums holme och strax söder om Ekekullen.

Utvecklingsmark: Det finns inom Natura 2000-området ca 0,42 ha ickenatura-strand och ca 2,74 ha öppen kultiverad gräsmark som med tiden och med rätt skötsel kan utvecklas mot 6410, fuktäng.

Se även beskrivning på områdesnivå.

Generell beskrivning av naturtypen: Hävdpräglade fuktängar med blåtåtel eller starr nedanför trädgränsen. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0 - 30%. Hävdgynnade arter ska finnas. Två undertyper finns: a) Fuktängar på neutrala till alkaliska, kalkrika jordar med ett varierande vatteninnehåll, ofta relativt artrika. Här ingår bl.a. "kalkfuktängen" (6411). b) Fuktängar på surare jordar, ibland torvrika med blåtåtel, tåg- och starrarter (6410). Typen varierar beroende på hävd och hävdintensitet. Typiska arter för kalkfuktängar är: hårstarr, ängsstarr, stor ögontröst, vildlin, tätört m fl. och för fuktängar på surare jordar: Jungfru Marie nycklar, gökblomster, stagg, granspira m fl. Gemensamma typiska arter är: ormröt, darrgräs, slätterblomma, gulärla, storspov, rödbena, toftsvipa.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävdarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för förändrad hydrologi som tex förändringar i ansluten grundvattenförekomst, fragmentering och för minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen Fuktängar (6410) ska vara minst 3,5 hektar.

Regelbunden hävd genom bete (helst med nötkreatur) (ej vintertid) eller slätter och efterbete, ska påverka området. Ingen skadlig ansamling av förna (t.ex. fjolårsgräs) ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Typiska och karakteristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas och förnygra sig. Hydrologin ska vara naturlig och markfuktigheten tillräcklig. Det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller markskador eller andra avvattande anläggningar som medför negativ påverkan.

Näringsstatusen i marken ska vara naturlig. Ingen antropogen näringstillförsel, inklusive tillskottsutfodring av betesdjur och sambete med vall, ska förekomma. Krontäckningen av träd och buskar ska vara liten. Varken vedartad eller örtartad igenväxningsvegetation ska förekomma mer än i begränsad utsträckning. Igenväxningsvegetation, såsom hundkäx, brännässla och älggräs, ska inte förekomma mer än i begränsad utsträckning. För naturtypen främmande arter ska inte finnas. Enstaka värdefulla träd och/eller buskar, t.ex. bärande och blommande träd/buskar, gamla träd, etc. ska förekomma. Typiska kärlväxter ska förekomma allmänt-rikligt.

Negativ påverkan

- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa

strukturer missgynnas.

- Överbete. Alltför intensivt betetryck påverkar naturtypen negativt. Risken för överbete är dock inte lika stor i fuktiga marker som i torra.
- Den fuktiga marken gör att grässvålen är extra känslig för tramp från tunga djur.
- Spridning av gödsel i naturtypen påverkar floran negativt.
- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan och ska därför bara användas vid behov.
- Kväveläckage från angränsande marker påverkar floran negativt.
- Dräneringar som torkar ut naturtypen.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar påverkar floran negativt.

Bevarandeåtgärder

- Områdena med fuktängar är skyddade inom Stenungsundskustens naturvårdsområde. Skötselplan för Stenungsundskustens naturvårdsområde saknas.
- Nödvändiga skötselåtgärder såsom exempelvis röjning, slåtter eller bete bör startas i de fuktängar som inte har gynnsamt bevarandetillstånd.
- Fortsatt hävd av övriga områden med fuktäng.
- Välbevarad grundvattenförekomst är en viktig förutsättning för att naturtypen ska ha fortsatt höga bevarandevärden.

Bevarandetillstånd

Fuktängen på Bärby holme har gynnsamt bevarandetillstånd. Alla de övriga 8 del-områdena har icke gynnsamt bevarandetillstånd.

7140 - Öppna mossar och kärr

Areal: 0 ha. Arealen ej fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 0,14 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

På Bärby holmes mittersta delar återfinns två mindre områden med naturtypen öppna mossar och kärr. Områdena omgärdas av fukthed, straggräsmark samt torr hed.

Generell beskrivning av naturtypen: Naturtypen är mycket varierad och omfattar fattiga till intermediära, öppna eller glest trädbevuxna myrar (< 30 % krontäckning). Hit hör plana eller svagt välvda mossar och tillhörande laggkärr, nordlig mosse, plana och sluttande kärr samt torvbildande mader (sumpkärr). Gungflyn, mjukmattor med mossrik vegetation som flyter på vatten eller lös gyttja ingår även. Naturtypen indelas i två undertyper; svagt välvda mossar samt kärr och gungflyn. Naturlig hydrologi och hydrokemi är viktigt för naturtypen.

Vegetationen ska spegla vad som är normalt för en hydrologiskt intakt myr. Vanligtvis utvecklas myrarna genom naturlig succession, men vissa kan vara präglade av långvarig hävd och bör om möjligt fortsätta slättas eller betas. Naturtypen är den vanligaste våtmarkstypen i Sverige. Typiska arter: nålstarr, vitstarr, sileselhårsarter, Jungfru Marie nycklar, kärrspira, praktvitmossa, sotvitmossa, sädgås, grönbena m.fl.

Naturtypen är känslig för igenväxning, förändrad hydrologi som t.ex förändringar i anslutande grundvattenförekomster och förändrad hydrokemi, ökad näringstillförsel och störning av myrens torvbildning samt fragmentering och minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen Öppna mossar och kärr (7140) ska vara minst 0,14 hektar.

Naturtypen ska bestå av svagt välvd mosse och kärr. Våtmarkens hydrologi ska vara ostörd. Det ska inte finnas några avvattnande eller tillrinnande diken eller markskador som medför negativ påverkan. Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året. Hydrokemin ska vara näringsfattig utan betydande antropogen påverkan. Torvbildning ska ske aktivt i myren. Bottenskiktet ska domineras av vitmossor, men inslag av brunmossor kan förekomma. Våtmarkerna ska vara öppna (< 30 % krontäckningsgrad). För naturtypen främmande arter ska inte förekomma. Typiska arter av mossor och kärlväxter ska förekomma allmänt-rikligt.

Negativ påverkan

- Dikning och andra markavvattnande åtgärder påverkar hydrologin negativt.
- Spridning av till exempel kalk, aska och gödningsämnen i naturtypen ger drastiska förändringar på vegetationens artsammansättning. Motsvarande spridning av kemiska substanser i naturtypens närhet kan också skada genom luftburen deposition eller genom transport med tillrinnande vatten.
- Ökad våtdeposition av kväve gör att naturtypens vegetationssammansättning förändras med resultat att antalet vitmossor minskar, och andelen gräs, buskar och träd ökar.

Bevarandeåtgärder

- Områdena med 7140 är skyddade inom Stenungsundskustens naturvårdsområde. Skötselplan för Stenungsundskustens naturvårdsområde saknas
- Vid behov röjning av eventuell igenväxningsvegetation.
- Välbevarad grundvattenförekomst är en viktig förutsättning för att naturtypen ska ha fortsatt höga bevarandevärden.

Bevarandetillstånd

Naturtypen har gynnsamt bevarandetillstånd i båda delområdena.

8230 - Hällmarkstorräng

Areal: 5,6 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 22,7 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Hällmarkstorräng finns på många ställen inom Natura 2000-området. Naturtypen återfinns på Ulkholmen, Stora och Lilla Snöholmen, hela västra sidan av Bärby och Norums holmar, Skutholmen (vid Bärby holme), Stenholmarna, den västra delen av Källsnäs (udden), Dyholmen, tre mindre områden på Keholmen i de södra och östra delarna av ön, tre små områden på Ramsöns östra del och två sydvända stränder på öns mellersta respektive södra delar samt så gott som hela strandområdet/kusten från udden väster om Nordvik till naturaområdets södra gräns vid Timmervik. Några av delområdena utgörs av så kallad hällmarksmosaik.

Utvecklingsmark: Tre områden med sammanlagt 4,3 ha ickenatura-skog har som målnaturtyp hällmarkstorräng. Två av dessa områden ligger vid Stora Höga och ett på Porsholmen.

Generell beskrivning av naturtypen: Växtsamhällen med torktåliga arter av kärlväxter, lavar och mossor på silikatrika hällmarksytor. Hällarna är tidvis mycket torra och har ett tunt, fläckvist förekommande jordtäckte som inte täcker mer än 50% av ytan. Ytorna är främst plana och består oftast av näringsfattiga graniter och gnejser. Naturtypen förekommer i huvudsak i områden med någon typ av störning, t.ex. bete. Kärlväxter som fetbladsväxter, styvmorsviol, tjärblomster, bergglim och mandelblom karakteriserar naturtypen. Den lågvuxna, glesa vegetation med många små ettåriga växter speglar det extremt torra lokalklimatet med det tunna jordlagret. De artrikaste och värdefullaste exemplen förekommer i öppna betesmarker, kust- eller åkerlandskap. Naturtypen är särskilt karaktäristisk i kusttrakter och kring Vätern. Periodvis översilning med näringsrikt vatten från gräsmarksytor, fågelspillning m.m. kan ge en artrik och svagt kalkgynnad växtlighet. Typiska arter är bl a: kattfot, gul fetknopp, styvmorsviol, vårtätel, tuschlav, slanklav, rynkig navellav.

Naturtypen är känslig för igenväxning, näringstillförsel, förändrad hydrologi och luftfuktighet, försämrad luftkvalitet, fragmentering och minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen Hällmarkstorräng (8230) ska vara minst 22,7 hektar.

Regelbunden hävd och/eller annan regelbunden störning som t.ex. röjning eller naturvårdsbränning ska påverka området. Även naturliga störningsprocesser såsom tramp och periodvis torkstress ska påverka området. Ingen skadlig ansamling av förna ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Typiska och karaktäristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas och förnyra sig. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi. Ingen antropogen näringstillförsel, inklusive tillskottsutfodring av betesdjur eller sambete med vall, ska förekomma. Träd- och buskskiktet ska vara sparsamt eller saknas helt. Enstaka värdefulla träd och/eller buskar och snår, exempelvis bärande och blommande arter, hagmarksträd, hamlade träd, hålträd, ska finnas. Igenväxningsvegetation, varken vedartad eller örtartad, ska finnas. Fysiska strukturer i form av hällar med blottat berg, busksnår, bryn, stenmurar etc ska förekomma. Typiska arter av kärlväxter, lavar och mossor ska förekomma tämligen allmänt.

Negativ påverkan

- Luftföroreningar har en direkt negativ effekt på vissa arter (lavar och mossor), och en indirekt effekt via kontaminering av jord och vatten.

- Klimatförändringar kan leda till förändrad konkurrenssituation där vissa arter gynnas på bekostnad av andra, bland annat igenom ett ökat jordtäckte och igenväxning.
- Ändrad markanvändning, t.ex. upphörd slätter, bete eller naturvårdsbränning.
- Spridning av gödsel och bekämpningsmedel har negativ påverkan på artsammansättningen.
- Slitage orsakat av mänsklig påverkan genom t ex ett alltför aktivt friluftsliv.

Bevarandeåtgärder

- Områdena med hällmarkstorräng är skyddade inom naturreservaten Södra Stenungsön och Ramsön med Keholmen samt Stenungsundskustens naturvårdsområde. Stenungsundskusten saknar skötselplan.
- Nödvändiga skötselåtgärder bör utföras i de hällmarkstorrängar som inte har gynnsamt bevarandetillstånd, exempelvis kan röjning eller bete behöva påbörjas.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd har hällmarkstorrängarna på Ulkholmen, Stora och Lilla Snöholmarna, Norums holme, Bärby holme med Skutholmen intill, Stenholmarna samt de på Ramsön och Keholmen. Övriga områden har icke gynnsamt bevarandetillstånd.

Dokumentation

Artdatabanken, SLU

Artportalen. ArtDatabanken SLU. www.artportalen.se. Uttag 2016-01

Eriander, L., Moksnes, P., Rolandsson, J. 2015 GIS-filer från inventering av ålgräs i Stenungsunds kommun. Göteborgs universitet

Hultengren, S., Olsson, K. 1995: Värdefulla odlingslandskap i Göteborgs och Bohus län. Bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och kulturvärden. Länsstyrelsen i

Göteborgs och Bohus län, rapport 1995:21. ISSN 1104-487X.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv samt områden med geografiska bestämmelser.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. 1968: Skötselplan för naturreservatet Ramsön med Keholmen. Beslut 1968-06-27.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. 1989: Skötselplan för naturvårdsområdet Stenungssundskusten. Beslut 1989-03-30.

Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (National Conservation Plan for the Agricultural Landscape). ISBN 91-620-4815-5.

Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledningar. www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Natura-2000/.

Ola Bengtsson, Pro Natura, Inventering av landmiljöerna (inklusive öar), 2015. Inventering beställd av Länsstyrelsen Västra Götalands län.

Schillander, P. 1988: Ängar och hagar i Stenungsunds kommun. Länsstyrelsen i Göteborg och Bohus län, 1988:8.

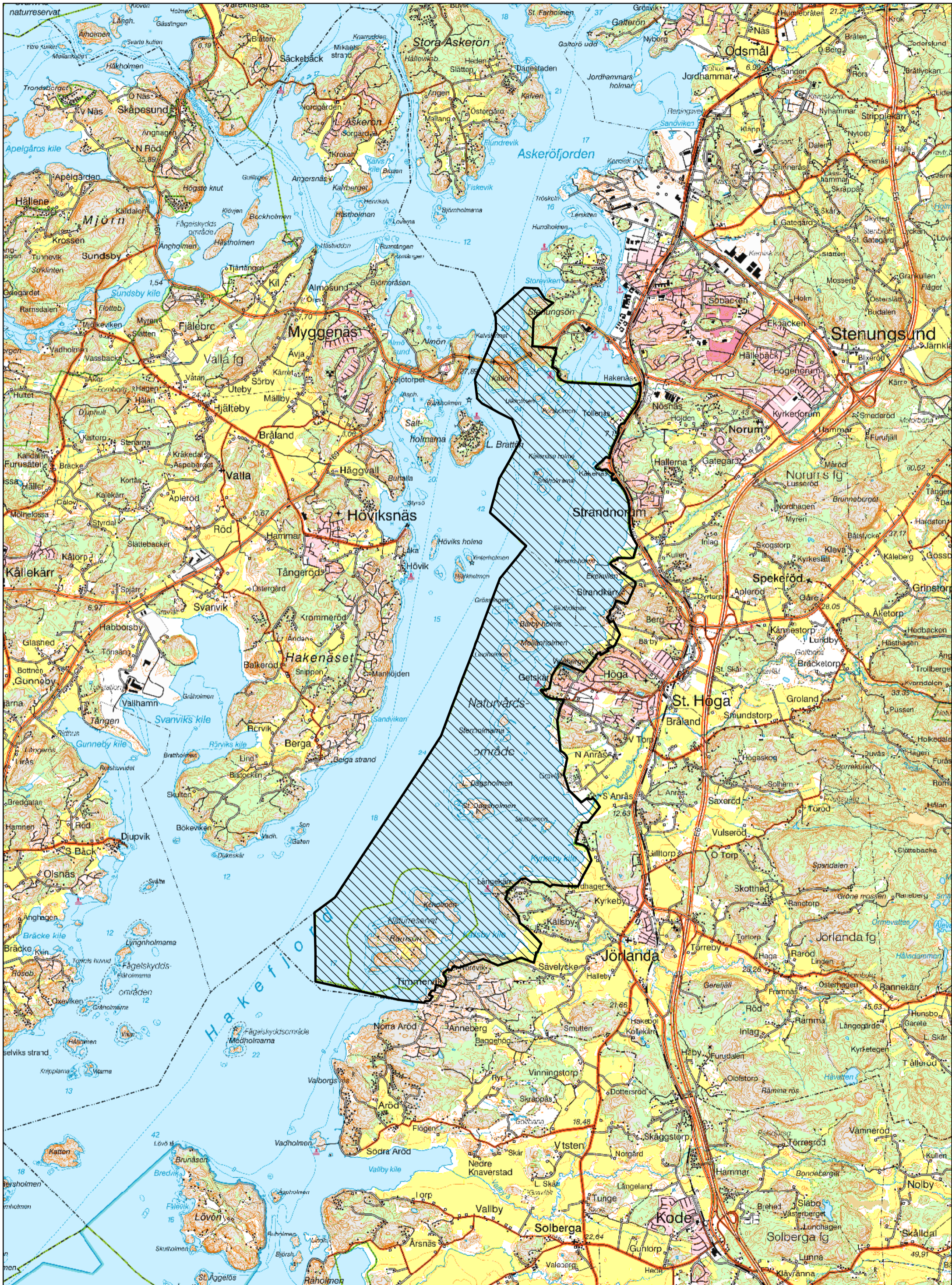
SMHI och Havs- och Vattenmyndigheten, Marin miljöövervakningsdata hämtad från datavärdskapet för marinbiologi. Uttag 2016-10

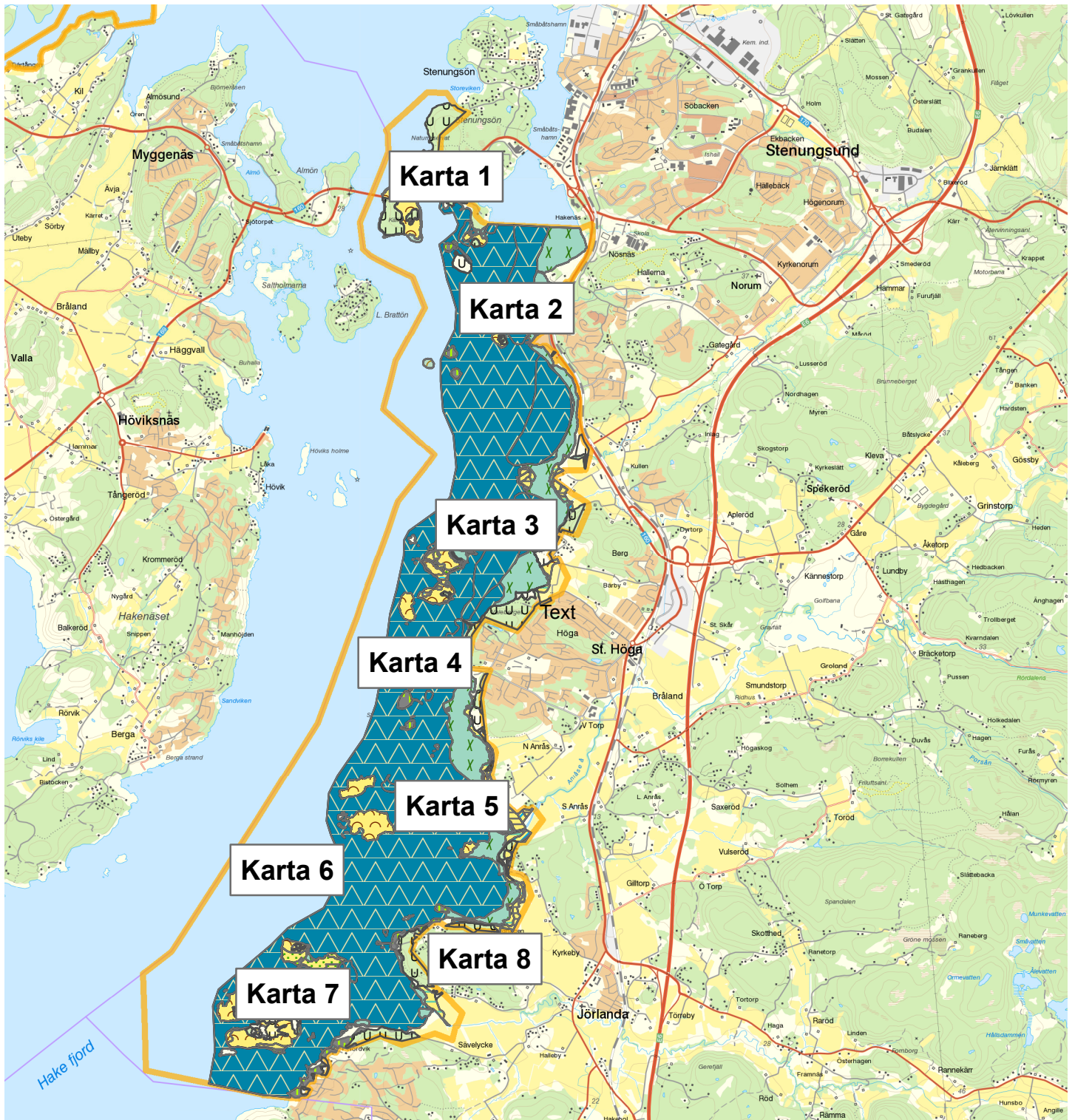
Stenungsunds kommun, Beslut och skötselplan för Södra Stenungsöns naturreservat, 2011-04-11

Bilagor

Kartor:

1. Natura 2000-områdets avgränsning, beslutskarta
2. Översiktskarta
- 3 - 9. Naturtypskartor

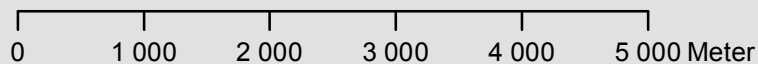

Natura 2000-naturtypskarta, Stenungsundskusten SE0520048 Stenungsunds kommun

Natura 2000 Habitatdirektivet	1220 - Sten och grusvallar	6270 - Silikatgräsmarker	1140 - Blottade ler- och sandbottnar
Natura 2000 Fågeldirektivet (SPA)	1330 - Salta strandängar	6410 - Fuktängar	1160 - Vikar och sund
3 - Utvecklingsmark	4010 - Fukthedar	7140 - Öppna mossar och kärr	1170 - Rev
	4030 - Torra hedar	8230 - Hällmarkstorräng	1220 - Sten och grusvallar
	6230 - Stagg-gräsmarker		

Stenungsundskusten översiktskarta.

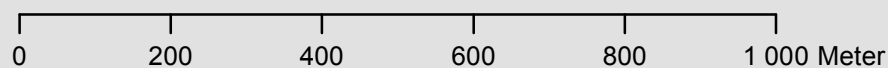

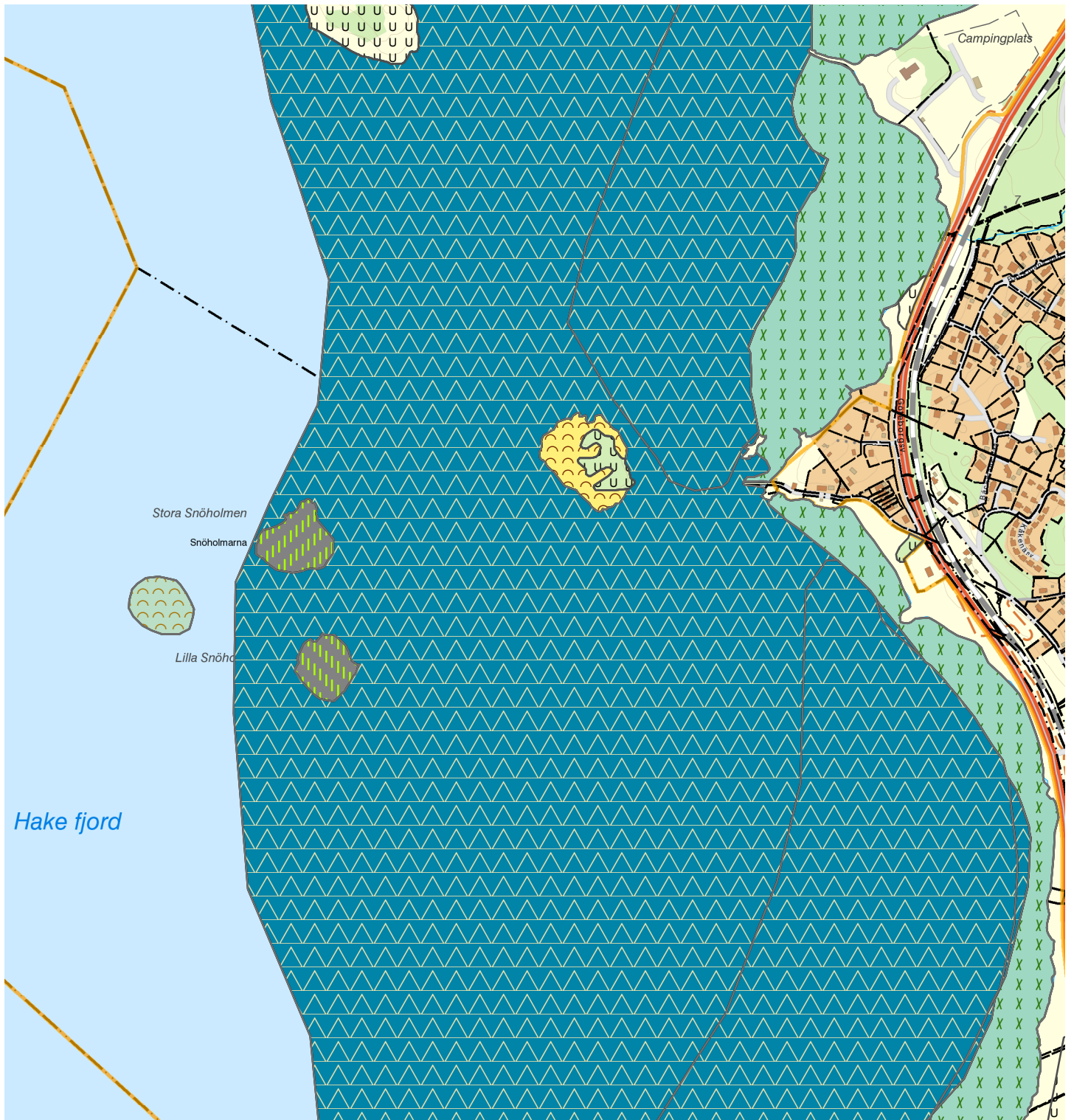
Natura 2000-naturtypskarta, Stenungsundskusten SE0520048 Stenungsunds kommun

Natura 2000 Habitatdirektiv	1140 - Blottade ler- och sandbottnar	1170 - Rev
3 - Utvecklingsmark	1160 - Vikar och sund	1220 - Sten och grusvallar
4030 - Torra hedar		
8230 - Hällmarkstorräng		

Stenungsundskusten karta 1, norra delen.

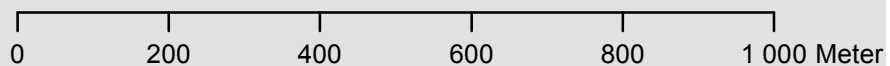

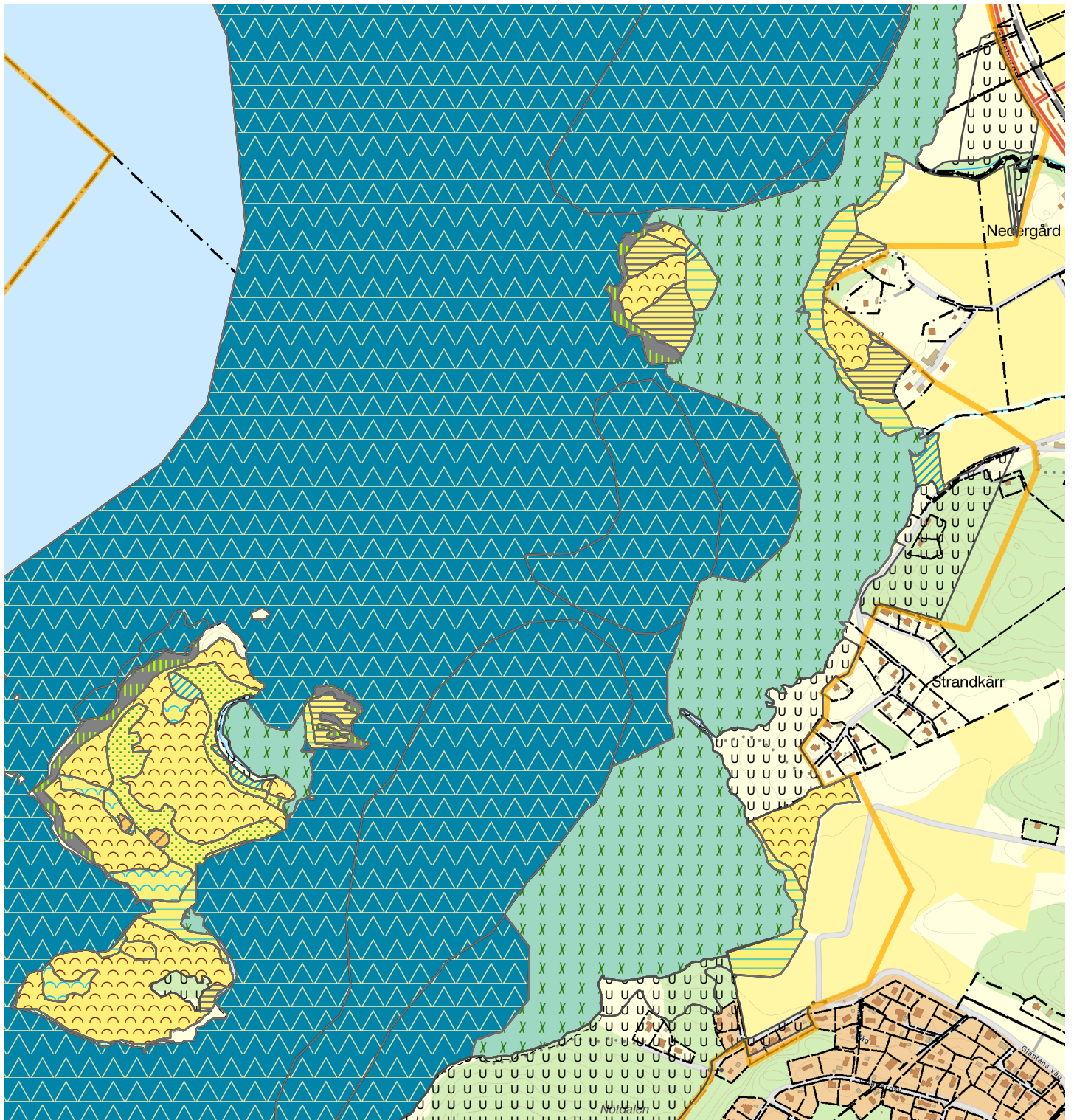
Natura 2000-naturtypskarta, Stenungsundskusten SE0520048 Stenungsunds kommun

Natura 2000 Habitatdirektivet	1140 - Blottade ler- och sandbottnar	1160 - Vikar och sund
3 - Utvecklingsmark	1170 - Rev	
4030 - Torra hedar		
8230 - Hällmarkstorräng		

Stenungsundskusten karta 2.

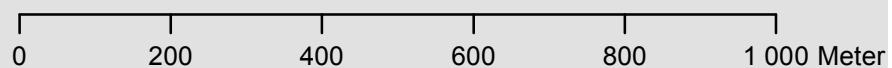

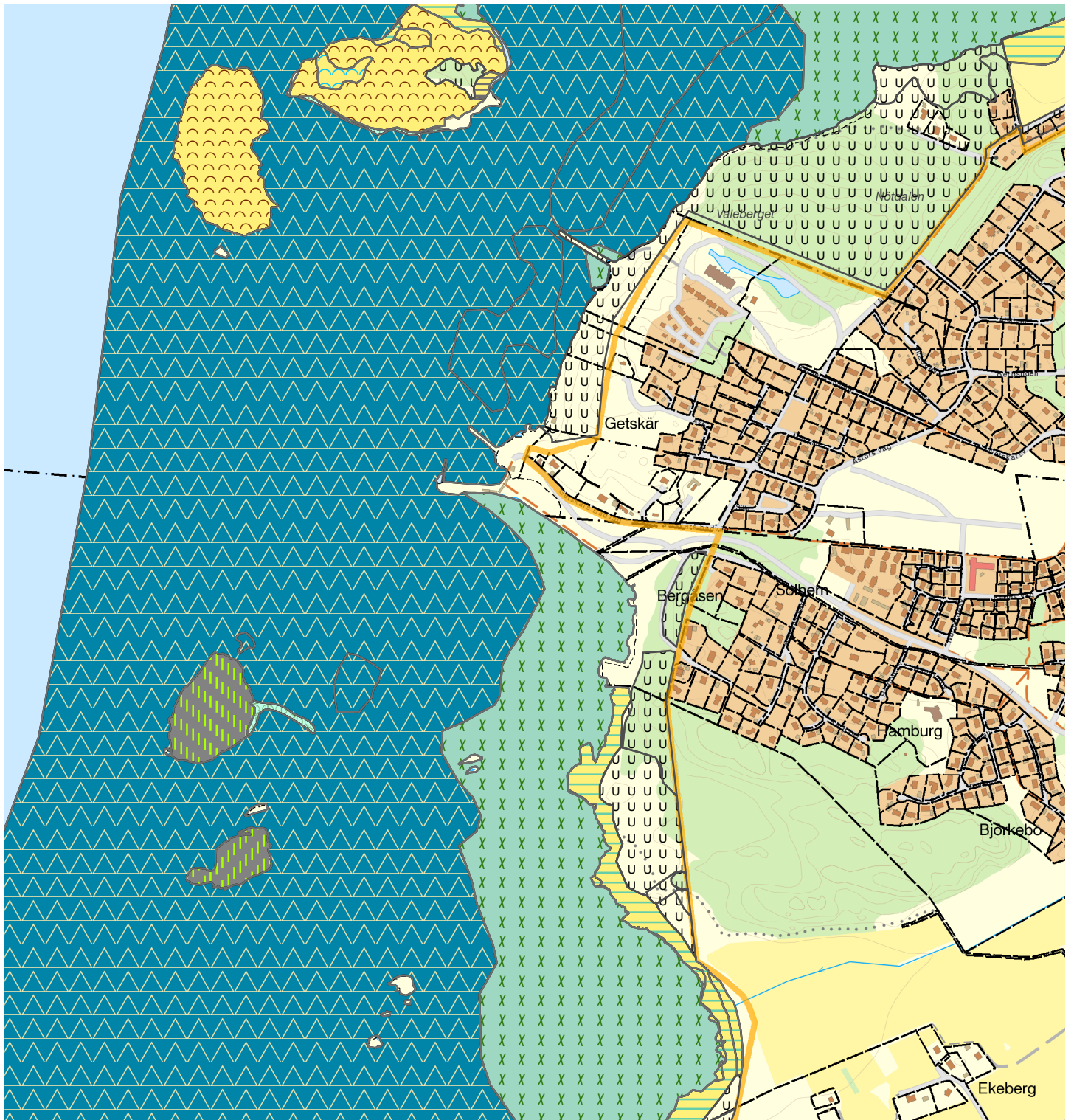
Natura 2000-naturtypskarta, Stenungsundskusten SE0520048 Stenungsunds kommun

Natura 2000 Habitatdirektiv	1220 - Sten och grusvallar	6270 - Silikatgräsmarker	1140 - Blottade ler- och sandbottnar
3 - Utvecklingsmark	1330 - Salta strandängar	6410 - Fuktängar	1160 - Vikar och sund
	4010 - Fukthedar	7140 - Öppna mossar och kärr	
	4030 - Torra hedar	8230 - Hällmarkstorräng	
	6230 - Stagg-gräsmarker		

Stenungsundskusten karta 3.

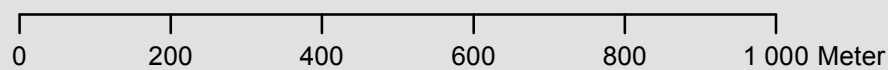

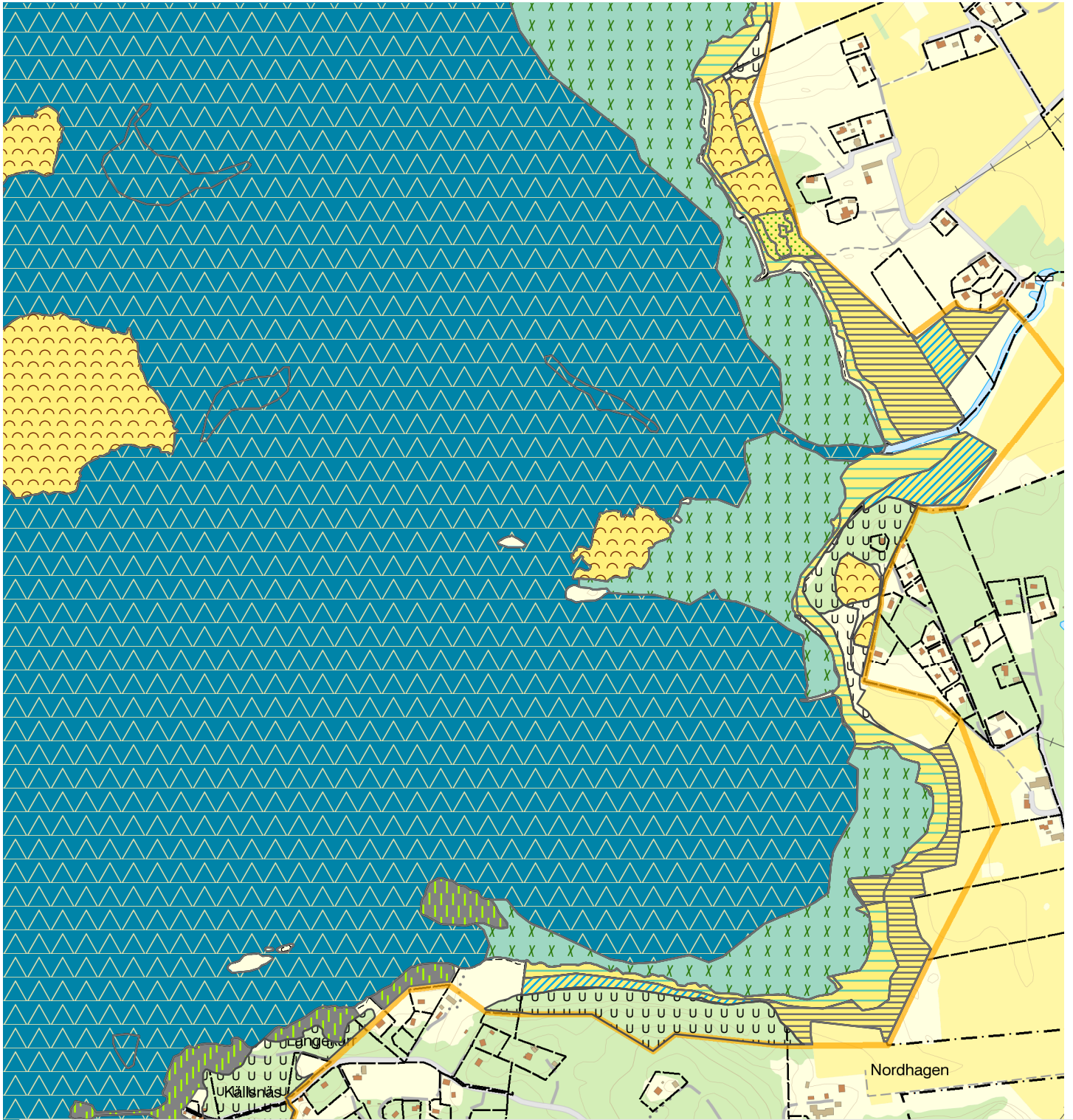
Natura 2000-naturtypskarta, Stenungsundskusten SE0520048 Stenungsunds kommun

Natura 2000 Habitatdirektivet	1220 - Sten och grusvallar	4030 - Torra hedar	1140 - Blottade ler- och sandbottnar
3 - Utvecklingsmark	1330 - Salta strandängar	6270 - Silikatgräsmarker	1160 - Vikar och sund
	4010 - Fukthedar	8230 - Hällmarkstorräng	

Stenungsundskusten karta 4.

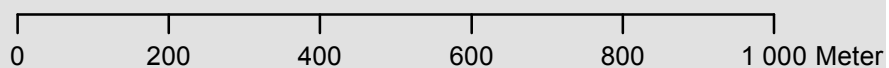

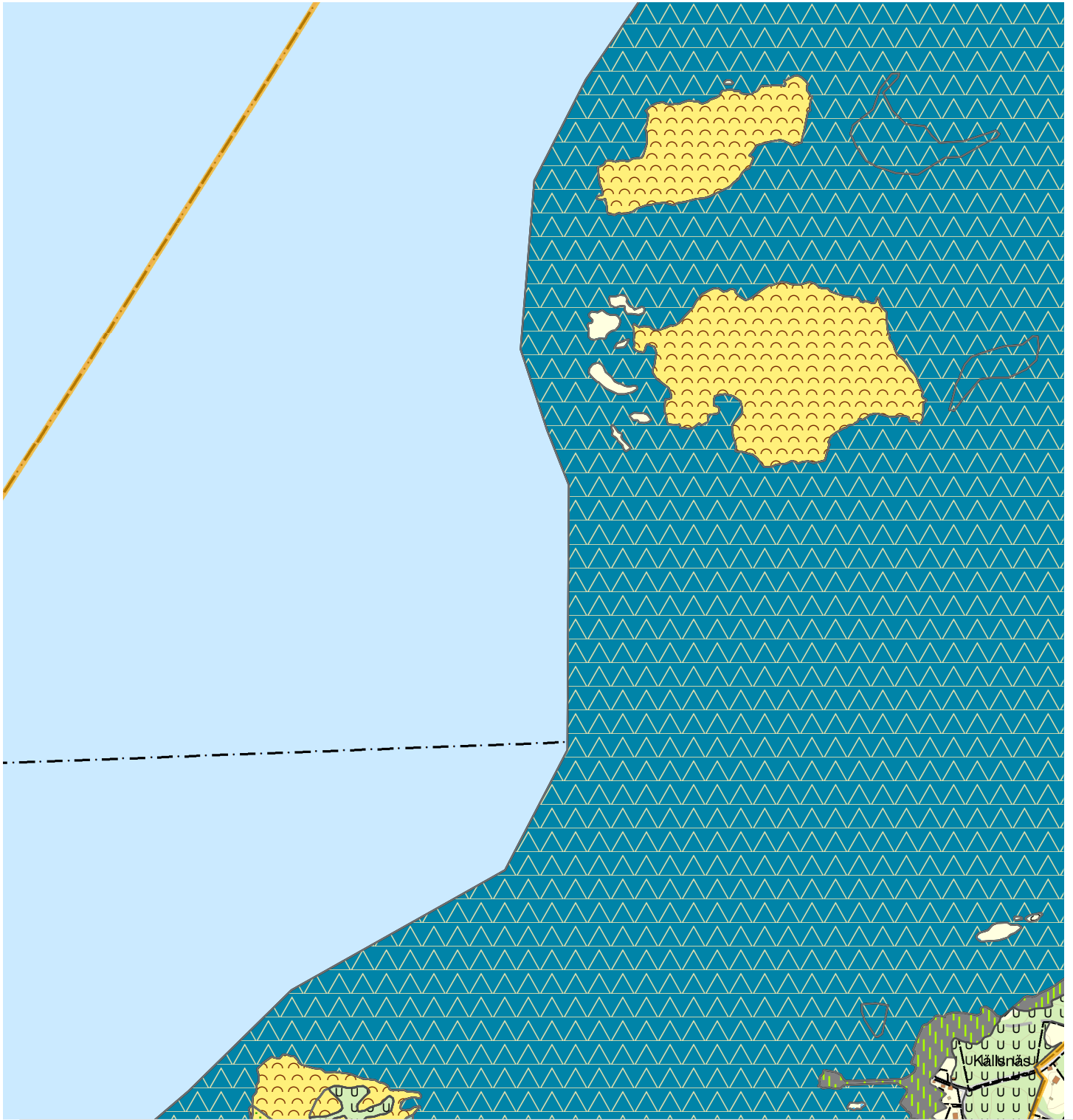
Natura 2000-naturtypskarta, Stenungsundskusten SE0520048 Stenungsunds kommun

Natura 2000 Habitatdirektivet	1330 - Salta strandängar	6270 - Silikatgräsmarker	1140 - Blottade ler- och sandbottnar
3 - Utvecklingsmark	4030 - Torra hedar	6410 - Fuktängar	1160 - Vikar och sund
	6230 - Stagg-gräsmarker	8230 - Hällmarkstorräng	

Stenungsundskusten karta 5.

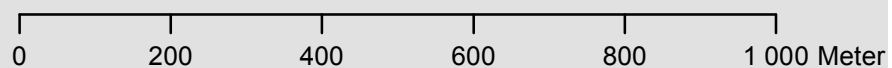

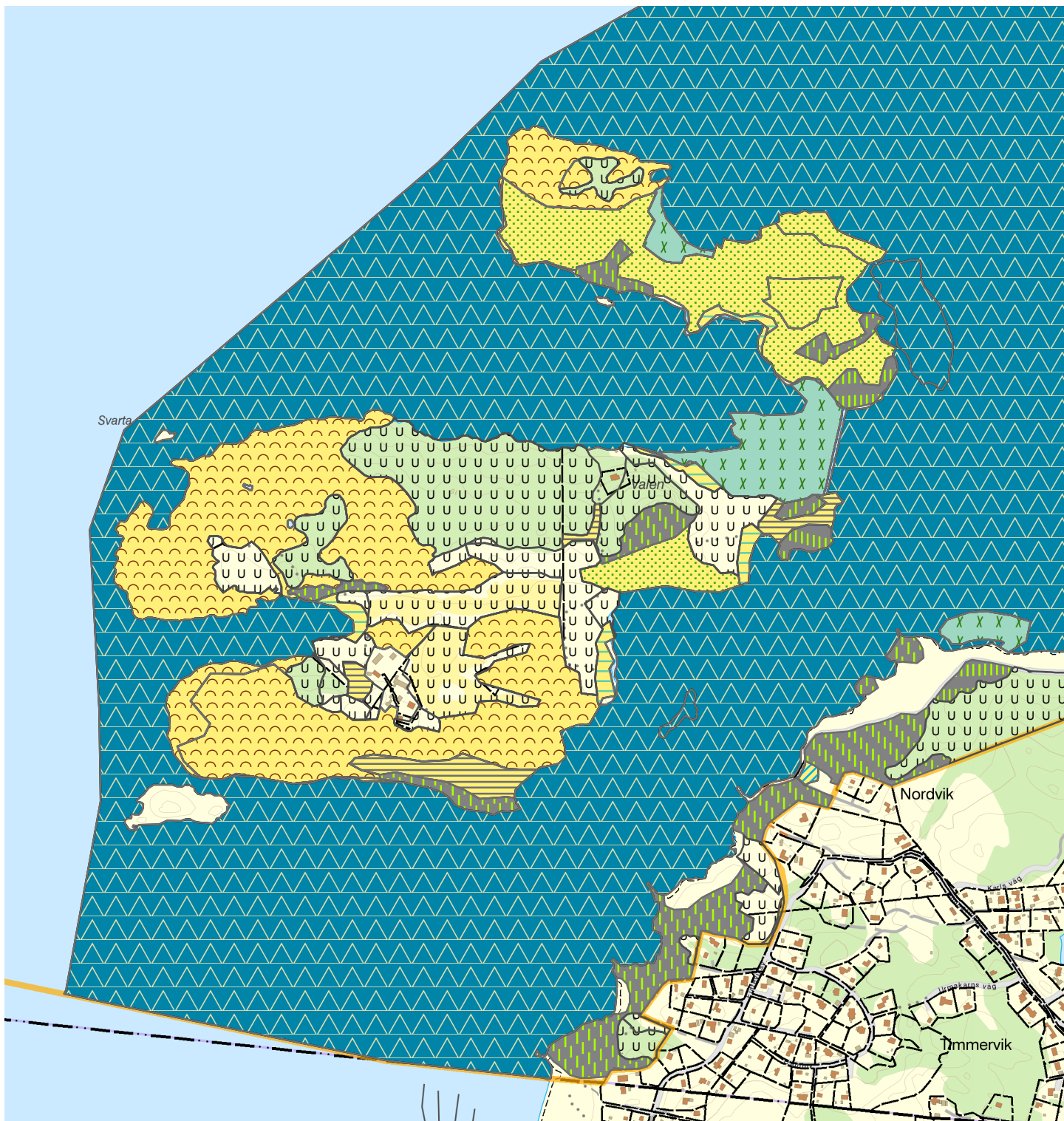

Natura 2000-naturtypskarta, Stenungsundskusten SE0520048 Stenungsunds kommun

Stenungsundskusten karta 6.

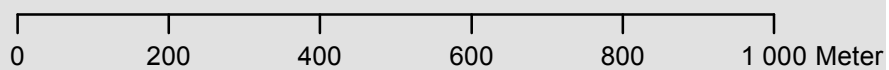

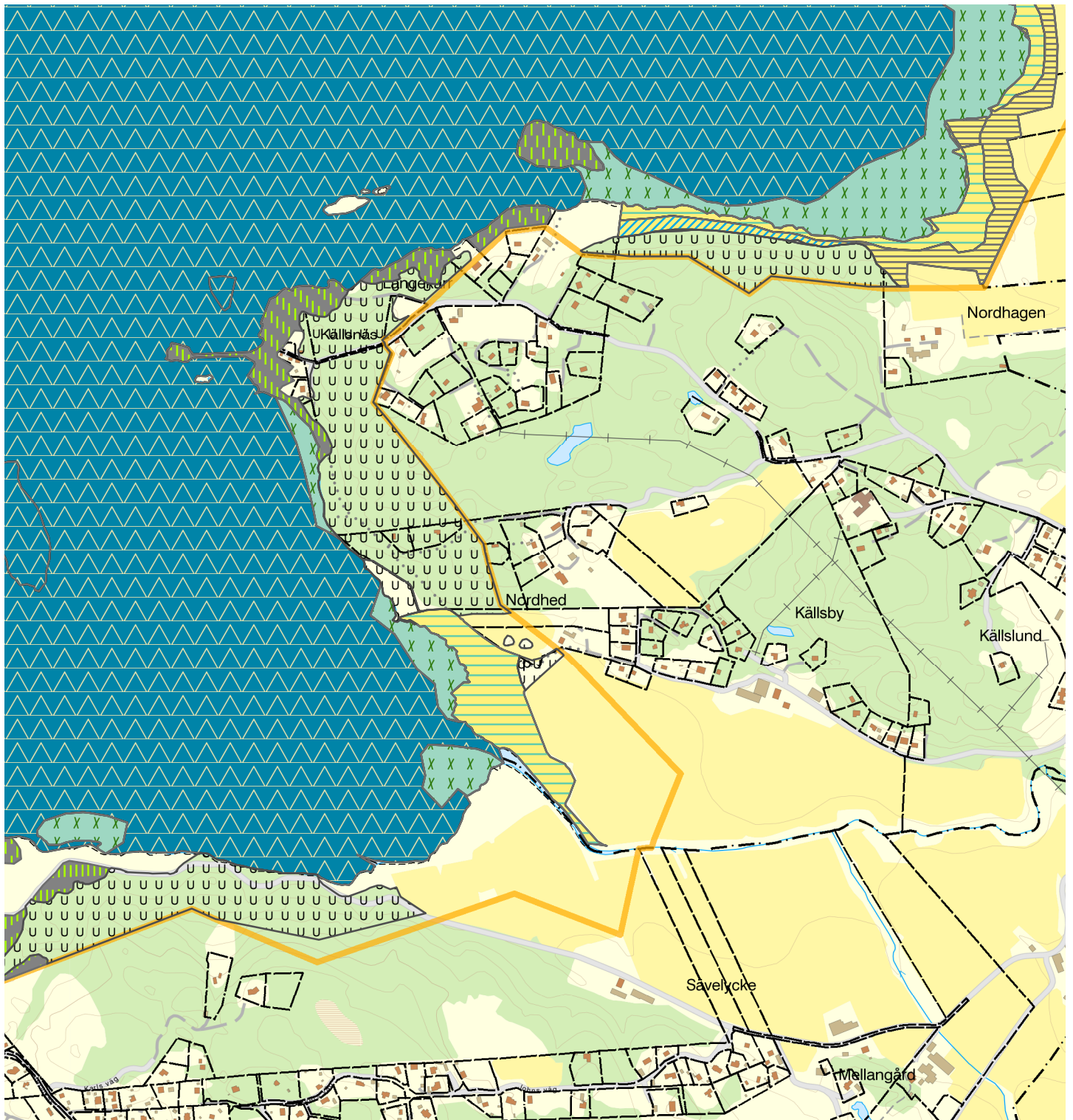
Natura 2000-naturtypskarta, Stenungsundskusten SE0520048 Stenungsunds kommun

Natura 2000 Habitatdirektivet	1330 - Salta strandängar	6270 - Silikatgräsmarker	1140 - Blottade ler- och sandbottnar
3 - Utvecklingsmark	4030 - Torra hedar	6410 - Fuktängar	1160 - Vikar och sund
	6230 - Stagg-gräsmarker	8230 - Hällmarkstorräng	

Stenungsundskusten karta 7.

Natura 2000-naturtypskarta, Stenungsundskusten SE0520048 Stenungsunds kommun

Natura 2000 Habitatdirektivet	1330 - Salta strandängar	6410 - Fuktängar	1140 - Blottade ler- och sandbottnar
3 - Utvecklingsmark	6270 - Silikatgräsmarker	8230 - Hällmarkstorräng	1160 - Vikar och sund

Stenungsundskusten karta 8.

